

Készült a Nemzeti Együttműködési Alap támogatásával

**Kelemen-Hényel Nikoletta – Kovács Gábor –
dr. Pintér István – Sipos Anett – dr. Szűcs Róbert Sándor**

Műhelymunkák

**A korrupciós hálózatok kialakulása
Magyarországon 2010-ig**

2013/2. szám

Műhelymunkák

A korrupciós hálózatok kialakulása
Magyarországon 2010-ig

2013/2. szám

Készült a
Nemzeti Együttműködési Alap
támogatásával

Kelemen-Hényel Nikoletta – Kovács Gábor –
dr. Pintér István – Sipos Anett – dr. Szűcs Róbert Sándor

Műhelymunkák

A korrupciós hálózatok kialakulása
Magyarországon 2010-ig

Tanulmánykötet

2013/2. szám

Geopolitikai Tanács Közhasznú Alapítvány – Budapest, 2013

www.cgeopol.hu

A kötetben publikált tanulmányok
a NEA által támogatott nyílt pályázat keretében születtek,
így az abban foglaltak nem tekinthetők
a Geopolitikai Tanács hivatalos álláspontjának

Tartalom

Bevezető (Dr. Pintér István)	11
DR. SZŰCS RÓBERT SÁNDOR PH.D.	
Attitűdök a korrupcióról a jövő gazdasági szakembereinek szegmensében	17
KELEMEN-HÉNYEL NIKOLETTA	
Korrupció az építőiparban	45
SIPOS ANETT	
Az érzékelt demokrácia deficit és a bírói függetlenség, felelősség összefüggései	69
KOVÁCS GÁBOR	
Korrupció a pénzügyi szektorban (?)	113
DR. PINTÉR ISTVÁN	
Korrupciós hálózatok Magyarországon 2010-ben	139
Függelék	259

KELEMEN-HÉNYEL NIKOLETTA

Korrupció az építőiparban

Absztrakt

A magyar építőipar súlyos válságban van, ami nemcsak a 2008-as pénzügyi és gazdasági válság hatásának tudható be, hanem egyéb hatások is részt vesznek a szektor drasztikus hanyatlásában. A korrupció valószínűsíthetően már a 1989 után beszivárgott a szektorba, s azóta csak tovább romlott a visszaélések aránya. A 2004-es európai uniós csatlakozásunk által felzárkóztatási támogatáshoz jutottunk, amely révén az építőipari korrupció megjelent az állami hivatalokban és szervezetekben. A felmérés szerint a korrupció megoldásában nem elég a jogszabályokat biztosítani a szektor számára, hanem a további intézkedésre is szükség van, hogy hosszú távú és minőségi változás álljon be a magyar építőiparban.

Kulcsszavak: korrupció, építőipar, beruházási korrupció

Abstract

The building industry in Hungary is in a serious crises which does not only stem from the financial and economic crises in 2008, but other effects also take part in the drastic decrease of this sector. The appearance of corruption has probably leaked in to the sector already after 1989. Since then the rate abuses has only declined further. Due to Hungary's join to the EU in 2004 we have received a close -up subsidy which caused that the corruption in buliding industry has also appeared in the state offices and organisatoinis. According to the survey to solve the corruption is it not enough to ensure the law for the sector but further actions are also required to have qualitative and long term change in the Hungarian building industry.

Key words: corruption, building industry, corruption at the investment

1. Bevezetés: a téma fontossága, a tanulmány célja és felépítése

A tanulmányom témája a korrupció hatása az építőiparra. A témám aktualitásából fakadóan megpróbáltam egy olyan összegzést készíteni, amelynek segítségével egy mélyebb betekintést kapunk az adott szektor krízisébe, lehetőségeibe és hatalmas változásaiba.

A témámat igyekeztem úgy felépíteni, hogy egy olyan átfogó valamint tényleges képet mutasson a hazai építőiparról, amely mélyebb ismeret nélkül is véleményt formáló legyen.

A tanulmányom első részében maga a korrupciónak az elterjedésével foglalkozom, majd több nemzetközi szervezet eddig publikált anyagaiból próbálok képet mutatni a szektor helyzetébe.

Folytatásként a magyar építőipar helyzetét mutatom be különböző elemzésekkel, melynek eredményi alapjaként szolgál a korrupció elterjedésének és mára kialakult súlyosságának.

Zárszóként az eddigi eredmények, valamint az általam eddig érzékelt vélemények, tapasztalatok összegzésével és ezek által kialakult konzekvencia leírásával fejezem be a kutatásaimat.

2. Szakirodalmi áttekintés

Transparency International

Transparency International (TI) elnöke, Huguette Labelle szerint a korrupció továbbra is jelentős globális probléma: „Ebben az évben láthattuk a korrupció ellen tiltakozó bannereket akik gazdagok vagy szegények, akár Európa sújtott adósságválságban vagy az arab világban kezdődött egy új politikai korszak, ahol a vezetőknek egy jobb kormányzásra kell törekedniük. „(Labelle, 2011.)

A korrupciós index, amely szakértői vizsgálatok és adatok alapján olyan kérdésekben, mint az információhoz való hozzáférés, a köztisztviselők megvesztegetése, kenőpénz közbeszerzésekben és a korrupcióellenes törvények eredményességét vizsgálja.

A 2012-es index alapján Németországban, Finnországban, Új-Zélandon a legkisebb a korrupciós visszaélés. Magyarország a középmezőnyben található, így a 100 pontos skálán 55 ponttal a 47. helyen végzett. A lista végén található az országok közül a legnagyobb korrupciós visszaélésekkel vádolt országok, azaz Szudán, Afganisztán, Észak-Korea és Szomália.

1. táblázat 2012-es korrupciós index

1.	Dánia	90
2.	Finnország	90
3.	Új- Zéland	90
4.	Svédország	88
5.	Szingapúr	87
6.	Svájc	86
7.	Ausztrália	85

8.	Norvégia	85
9.	Kanada	84
10.	Hollandia	84
45.	Dél- Korea	56
46.	Burma	55
47.	Magyarország	55
48.	Costa Rica	54
173	Szudán	13
174	Afganisztán	8
174	Észak- Korea	8
174	Szomália	8

Forrás: <http://www.guardian.co.uk/news/datablog/2011/dec/01/corruption-index-2011-transparency-international>

2006. március 16.-án adta ki a TI az építőiparral kapcsolatos korrupciós anyagát, azaz a Globális Korrupciós Jelentést.

Az anyag fő tartalmi eleme, hogy a mega építési projektek – irodaházak, bevásárlóközpontok és útépítési munkák – lehetőségeket adnak a korrupciós visszaéléseknek, vesztegetés és jutalék fizetés formájában. Transparency International vezérigazgatója, David Nussbaum mondta ki először, hogy az építőipar – az összes szegmenset nézve a gazdaságban – egyedülálló módon hajlamos korrupcióra.

0A legnagyobb problémát az okozza, hogy nehéz vizsgálni ezeket a projekteket, mert egyedi kivitelezéssel jár, egyedi árakkal, így az összehasonlíthatóság elve itt már nem működik.

Ez azt jelenti, hogy egyszerű módja annak, hogy érzékeljük, ha a költségek mesterségesen módon lettek felfújva, hogy a kivitelezők sikkasszanak saját maguk számára vagy kenőpénz fizetését biztosítsák belőle. A helyzetet tovább súlyosbítja az a tény, hogy az építési projektek esetében általában

szükséges építési és használatbavételi engedélyeket a kormánytisztviselők megvesztegetésével tudják beszerezni.

Nussbaum véleménye szerint kevés biztosítékok állnak rendelkezésre annak biztosítása érdekében, hogy az állami és nemzetközi támogatás útján folyósított összegeket helyesen használják fel. Lényeges elemként jelöli meg, hogy biztosítani kell a helyes és hatékony felhasználást valamint az elszámoltatást.

A korrupció elleni harcban az egyik ilyen megelőző lépés az „integritás paktum”. Más szóval, azt mondja, a felek beleegyeznek, hogy a projektben nem ajánl fel megvesztegetési pénzt illetve nem vesz részt az illegális gyakorlatokban. Ezek esetében, akik tagjai lettek ennek a paktumnak, azok nagyobb eséllyel pályázhatnak nagyobb projektekre.

A jelentés kitér arra, hogy az átlagpolgárnak is van felelőssége a korrupció visszaszorításában, hisz az embereknek a megfelelő kérdéseket kell feltenni a választott képviselőknek és a kormánynak az elszámoltathatóságot érdekében.

Transparency International rámutat arra, hogy a közelmúltban számos ország vezetett be korrupcióellenes törvényeket. A legnagyobb probléma, hogy a törvények önmagukban szükségesek, de valójában nem elégségesek a korrupció elleni küzdelemben. Fontos eleme, hogy a hivatalokból és az intézményekből kiszorítani a korrupciót és jobban átvilágíthatóvá tenni a rendszert.

CIOB- Chartered Institute of Building

A CIOB, egy 1834-ben létrehozott szervezet, amely a szakembereket képviseli az építőiparban Nagy-Britanniában valamint más szuverén országokban. A CIOB a Construction Industry Council, vagyis az Építőipari Tanács teljesjogú tagja. CIOB-nak köze 45 000 tagja van és közel 100 országban található képvisellete.

A CIOB 2006-ban készített egy tanulmányt az építőipari korrupcióról, a Corruption in the UK Construction Industry néven.

A tanulmány a CIOB tagjai által véleményezett helyzetet mutatta be Nagy-Britanniában.

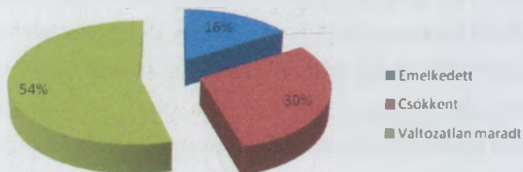
1. ábra: A korrupció eloszlása az építőipari szolgáltatásoknál

Forrás: www.ciob.org.uk

Az 1. ábrából kiderül, hogy a megkérdezettek közel 57%-a szerint a korrupció főleg a kivitelezésnél mutatkozik, valamint a legkisebb korrupciós szolgáltatásokat az oktatás, a földmérés és a mérnöki tevékenységek adják.

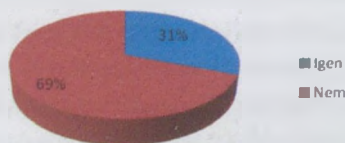
2. ábra: A korrupció változása az építőiparban

Forrás: www.ciob.org.uk

A megkérdezettek több mint a fele úgy véli, hogy az építőiparban eluralkodott korrupció nem változott, 30%-uk úgy gondolja, hogy csökkent és csak közel 16%-a szerint emelkedett a visszaélések mértéke.

3. ábra A brit építőipar fellépése a korrupció elleni küzdelemben

Forrás: www.ciob.org.uk

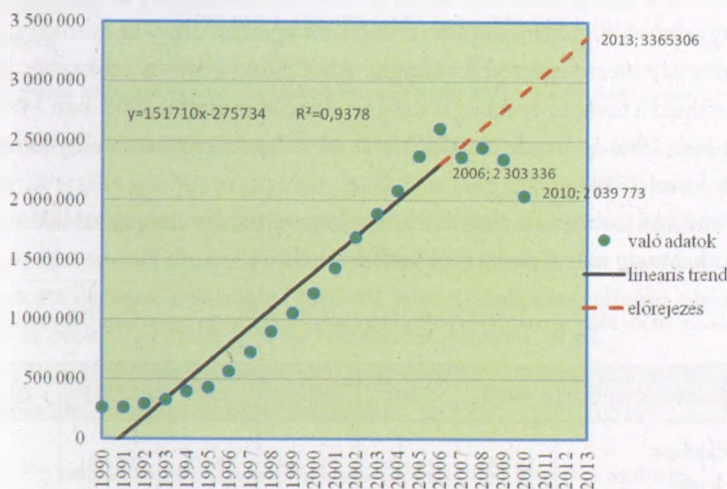
A megkérdezettek több mint a kétharmada szerint a brit építőipar nem tesz eleget a korrupció visszaszorítására és közel 31% véli csak úgy, hogy az intézkedések kellően hatékonyak a visszaélések ellen.

3. Problémaevetés az építőipari szektor helyzete és fizetési morálja

A magyar építőiparban 2001-től megjelentek a problémák. Bár az akkor még gyerekcipőben járó körbetartozás nagyon kis mértékben érintette az építőipar egészét.

4. ábra A magyar építőipar termelési volumenének alakulása 1990-től 2013-ig

Forrás: saját készítésű táblázat

A 4. ábra a termelési volumen alakulását szemlélteti 1990-től 2013-ig, így ebből a táblázatból következtetve tudjuk a válság előtti és utáni időszakot kettéválasztani, és elemezni. 2006-ig termelési volumennövekedés észlelhető, amelynek több oka is van: a nyugati tőke beáramlása, bevásárlóközpontok, komplexumok, ipartelepek iránt megnövekedett érdeklődés. A társasházak és egyéb lakóingatlanokhoz kapcsolódó hitelfelvételek leegyszerűsödése és könnyebb felvétele, mely generálta a társasházak további építését.

Az első termelési volumen csökkenést 2006-ban produkálta az építőipar, amely után további mélyrepülésbe kezdett a termelés.

Az elmúlt 10 év legrosszabb évét 2007 után 2011-ben érte el. Itt érdemes kiemelni a körbetartozást, amely ezekben az időkben vált szinte az építőipar elengedhetetlen részévé.

2008-tól egyre nagyobb cégek váltak kiszolgáltatottá a bankok, a megrendelők illetve az állam akaratának. Az alárendelt szerepük a következő időszakokban még inkább elmélyült, mely a nyomott, szinte az önköltségi vállalási árban is érezni lehetett.

A következő vizsgálati rész a lakások változása 2000-től 2010-ig. Mint a következő 2 táblázatban látjuk az elmúlt 10 évben a termelési volumen értéke 2001-hez képest 2010-ben közel 70%-os növekedést ért el. Bár érdemes odafigyelnünk enne eloszlására is. 2000-től egészen 2006-ig évenkénti növekedés jellemezte egészen a válságig. Ahol először 5%-os csökkenés jellemezte majd a további években is ezt a tendenciát mutatta, 2008-ban 14%-os, 2009-ben 15%-os majd 2010-ben érte el a legdrasztikusabb csökkenést, amely közel 25%-os volt.

A válság kirobbanása kori értékéhez képest viszont még ijesztőbb adatot kapunk, amely már 45%-os csökkenést ért el.

1. táblázat: 2000–2005-ig tartó lakóépületek termelési értéke Magyarországon (Me: Milliő Ft)

Építménycsoport	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Egylakásos épületek	14 031	23 835	21 598	21 274	23 681	35 473
Két- és annál több lakásos épületek	36 461	74 716	91 696	115 245	137 483	120 673
Közösségi lakóépületek	9 202	26 016	28 031	23 177	24 309	14 119
Lakóépületek összesen	59 694	124 566	141 325	159 697	185 474	170 266

Forrás: Lakóépületek összesen, KSH, www.ksh.hu/epitoipar_1

2. táblázat 2006-2010.-ig tartó lakóépületek termelési értéke Magyarországon (Me: Millió Ft)

Építménycsoport	2006	2007	2008	2009	2010	2005
Egylakásos épületek	48 273	43 569	32 175	30 379	22 523	35 473
Két- és annál több lakásos épületek	124 963	118 337	113 780	92 998	65 250	120 673
Közösségi lakóépületek	18 780	21 265	11 785	11 164	13 385	14 119
Lakóépületek összesen	192 017	183 171	157 740	134 541	101 158	170 266

Forrás: 2000-2010.-ig tartó lakóépületek termelési értéke, KSH, www.ksh.hu/epitoipar_1.

Érdemes először is megnéznünk az lakóépületek termelési értékének és az épületek értéke közötti arányokat. 2000-ben még csak 6,6%-os volt a lakóépületek része az épületek összes termelési értékéből, de 2001-től közel 26%-os részesedést tudott produkálni a termelési volumenből. Ezt az arányt meg is tartotta egészen a válságig. 2007-től kezdett csökkenni, először 6%-kal a 2008-as évben, így közel 19%-os részesedést generált, majd

2010-ben már tovább csökkent, így 17%-os lett a lakóingatlanok termelési értéke az épületek termelési értékéből.

3. táblázat Épületek kivitelezési értéke összesen 2000-2004 (Me: Millió Ft)

Építménycsoport	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Épületek összesen	397 109	471 129	550 668	595 854	630 296	170 266

Forrás: Épületek kivitelezési értéke összesen 2000-2004, KSH, www.ksh.hu/epitoipar_1

4. táblázat 2005-2010. Épületek kivitelezési értéke összesen (Me: Millió Ft)

Építménycsoport	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Épületek összesen	669 614	751 821	752 242	796 138	627 277	591 231

Forrás: Épületek kivitelezési értéke összesen 2005-2010, KSH, www.ksh.hu/epitoipar_1

A következő táblázat (lásd: 3-4. táblázatokat 2000-2010. Épületek kivitelezési értéke összesen) már egy bővített csoport, ahol nem csak a lakások, hanem további alcsoportok is szerepelnek az összesítésben: Szállodák és szálló jellegű épületek, Hivatali épületek, Nagy- és kiskereskedelmi épületek, Közlekedési és hírközlési épületek, Ipari épületek és raktárak, Szórakoztató, közművelődési, oktatási és egészségügyi célú épületek, Egyéb nem lakóépületek, Nem lakóépületek.

A magyar építőipar jelenlegi állapota

Magyarország a leginkább negatívan érintett országok közé tartozik a válság idején. Jelenleg a pénzügyi válság áterjedt a gazdaságunk egészére, ezzel recessziót idézett elő.

Center for the study of Economic and Social Affaira kutatóintézet két munkatársa hat makrogazdasági mutató (GDP, munkanélküliség, belső kereslet, banki hitelezés, infláció és reálárfolyam) alapján állapította meg a válság legnagyobb veszteségeinek rangsorát. Ezek szerint a legnagyobb vesztese a válságnak Magyarország, USA, Kazahsztán, Ukrajna, Románia, Japán, Kanada és Oroszország. (Affairs, 2011)

A három nagy hitelminősítő intézet SP, Fitch és a Moody's is 2011 végére a „bóvli” kategóriába sorolta Magyarországot. A leminősítés a rossz gazdaságpolitika és a hitelképesség romlása miatt következett be. A világgazdasági környezet is nehezíti az országok kilábalásának lehetőségeit, köztük Magyarországot is. Sajnálatos módon hazánkat a nyugati bankszektor tőke kivonása, tőzsdei válság, a bankrendszer hitelezési problémái, gazdasági növekedésünk visszaesése komoly válságba taszítja.

A forint gyengülése is komoly veszélyeket rejt, egyrészt az államadósság túlzott megugrása miatt valamint a devizahitelek (főleg frankhitelek) megemelkedett törlesztő részletei miatt is. Az előzőekben utaltam, hogy a gyenge forint is közrejátszott abban, hogy a magyar államadósság közel 16 éves csúcshoz érkezett. 1995 óta ez jelenti a legmagasabb arányt.

Az állomány 33,8%-a¹ devizában van, az adóságunk közel 22931 milliárd forintot tesz ki, és a GDP-arányos államadósság pedig megközelítőleg 77,88%.

Bár az IMF segítséget ígér a készenléti hitel nyújtásával, és így csillapodhat a gazdasági válság hazánkban, de sajnos nem szabad elfeledni, hogy egy összehangolt gazdaságélénkítő program nélkül nem tudunk kilábalni jelen helyzetből (a visegrádi országok közül Magyarország van legjobban eladósodva, a nemzeti valutánk állandó értékvesztése és az EU-n belüli magas államadósság). A magyar építőipari szektor az egyik legsúlyosabban érintett terület a hazai gazdaságban. A reálgazdaságban pusztító pénzpiaci válság Magyarországon nem az ingatlanalapú lakossági jelzáloghitelek területéről indult, mivel hazánkban nem volt jellemző ez a fajta finanszírozás, ellenben a válság okozta szigorítások komoly negatív hatással voltak a projektfinanszírozás területén.

Az ágazaton már a válság előtt is egy lassú, de jelentős csökkenés volt megfigyelhető. A megbízások száma évről évre visszaesést mutat.

A magyar ágazat legjellemzőbb problémái:

- Csúszó EU-fejlesztések
- Csökkenő állami beruházások
- Hitelintézetek 10%-os önrész helyett már a többszörösét várják el a beruházótól
- Cégek költségei nem követték az inflációt
- Magas adók
- Magánberuházók elhalasztják a beruházásaikat
- Építőanyagok jövőbeni drágulása
- Körbetartozás rendezésének jogi háttere rendezetlen
- Lakossági lakás hitelek csökkenése
- Magas csődeljárás és felszámolás
- Fészekrakó programok megszüntetése
- Kedvezményes állami kamathitel felfüggesztése
- Fizetőképes kereslet hiánya

1 Forrás: <http://www.kormany.hu/hu/nemzetgazdasagi-miniszterium/hirek/adossagnyomas-mero>

A magyar építőipar további mélyrepülése várható 2012-ben a csökkenő megrendelések száma miatt, a bankok által kivitt tőkék hiánya következtében, a hiányos jogi szabályzás valamint az állami szerepvállalás kerülése mind eredményezi e szektor teljes megsemmisülését.

Korrupció súlyosbodásának okai

A termelési volument az elmúlt időszakban drasztikus csökkenés jellemezte. Ha azt vizsgáljuk, hogy a trendszámítás által vizsgált és előrejelzett számítások évről évre egyre nagyobb különbséget mutatnak, így már 2011-ben az elméleti érték illetve a tényleges adat között közel 37%-os eltérés mutatkozott.

A termelési volumen csökkenése kihatott az állami költségvetésbe befizetett adókra valamint negatív módon befolyásolta a munkanélküliséget, amely mára már közel 268 ezer főre² csökkent, ami 2008-hoz képest 13,12%-os változást jelent.

A termelési volumen csökkenésének a fizetési morálra valamint párhuzamosan a korrupció megnövekedésre is kihatott.

Termelési volumen drasztikus csökkenése

4. táblázat: A termelési volumen alakulása az előrejelzés viszonyában

Évek száma	Előrejelzés	Tényadatok
2006	2 303 336	2 601 368
2007	2 455 046	2 367 686
2008	2 606 756	2 441 330
2009	2 758 466	2 345 042
2010	2 910 176	2 039 773
2011	3 061 886	1 924
2012	3 213 596	n.a.
2013	3 365 306	n.a.

Forrás: saját táblázat

2 Forrás: http://brandtrend.hu/napichart/az_epitoiparban_dolgozok_szama_magyarorszagon/

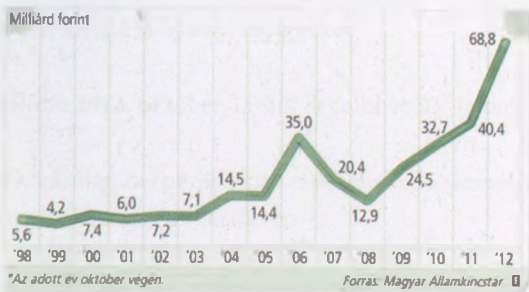
Körbetartozás mértékének megugrása valamint a fizetési morál alakulása

Magyarországon a becslések szerint mintegy 500-600 milliárd forintra rúg a számlával igazolt körbetartozás mértéke, amelyhez még hozzájön az alvállalkozó által már teljesített, de a megrendelő miatt még valamilyen okból nem leigazolt tartozás összege, amelynek együttes értéke már meghaladja az 1000 milliárd³ forintot is.

A körbetartozás legnagyobb problémája, hogy maga az állam a legnagyobb adós, mely nemfizetése mellett még súlyos adóterheket is ró a vállalkozásokra. Mindemellett semmilyen segítséget nem nyújt a tisztességes cégek, vállalkozások védelme érdekében.

A körbetartozás mellett a másik legnagyobb problémát a fizetési morál okozza. Eddig alkalmazott 30+30 nap, ami azt jelenti, hogy 30 ledolgozott nap teljesítménye után leadott igazolást 30 napos fizetési határidő mellett egyenlítették ki, ez mára hivatalosan 30+60 valamint súlyosabb esetekben még tovább húzzák és 90 vagy akár 120 napos határidővel számolhatnak a vállalkozók, akik a magyar építőiparban dolgoznak.

5. ábra: A költségvetési szervek lejárt tartozásállománya*

Így a magyar vállalkozók annak érdekében, hogy ebben a nehéz helyzetben talpon tudjanak maradni hajlandóak bizonyos összegeket visszajuttatni a megrendelő egyes alkalmazottjainak a munka elnyerése céljából s majd az

3 Forrás: http://index.hu/gazdasag/magyar/2012/01/04/ezermilliardra_nottek_a_korbetartozasok/

azt követő kifizetéseket vagy éppen a teljesítési igazolások kiadásának megkönnyítését elérni.

Így érdemes vizsgálni, hogy a korrupció milyen módon és arányban van jelen a hazai építőiparban és ennek a szektornak a résztvevői, hogyan látják a visszaszorításának lehetőségét.

4. Vizsgálat eredménye

Az előzőeket figyelembe véve fontosnak tartottam egy olyan kérdőív elkészítését, mely a hazai építőiparban dolgozó szakemberek véleményét tükrözi a korrupcióról.

A kérdőív két módon lett kitöltve:

- Internetes kérdőív formájában 55 fő
- Illetve mélyinterjú keretében 67 fő (De 12 főt nem vettem bele a vizsgálati eredménybe, mert a könyvelőcégek olyan könyvelői, adótanácsadói akik nem érintik a munkájuk során az építőipar területét, nem számítanak elsődleges és hiteles forrásnak.)

A mélyinterjúban kitöltött kérdőíveknél a hazai korrupciós hálózatokra is kitértünk, ahol a szakemberek az általuk tapasztalt visszaéléseket vázolták fel, természetesen anonimitásukat megőrizve.

A kérdőív kitöltése 2012. október 15.-től december 23.-ig tartott.

A kérdőíveket kizárólag az építőiparban tevékenykedő személyek töltötték ki:

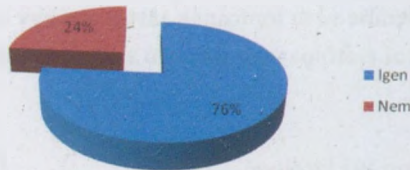
- 26 fő Pénzügyi és számvitel területen
- 20 fő Más gazdasági területen dolgozó területen
- 38 fő Mérnök (építő illetve építész mérnök)
- 2 fő Műszaki menedzser
- 2 fő Felsőoktatásban tanuló hallgató
- 22 fő Egyéb fel nem sorolt területen

A kérdőívet a következő beosztásban lévő személyek töltötték ki:

- 12 fő Cégvezető
- 48 fő Középvezető

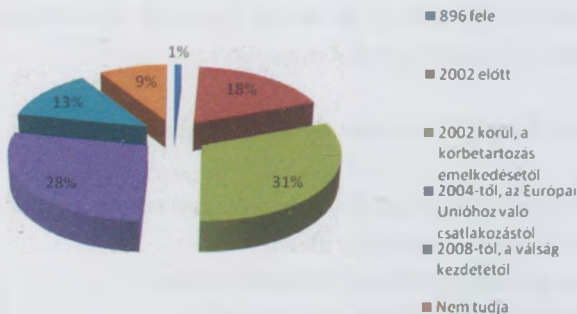
- 43 fő Beosztott
- 6 fő Egyéni vállalkozó
- 1 fő Egyetemi hallgató

1. Ön találkozott már a munkája során építőipari korrupcióval?

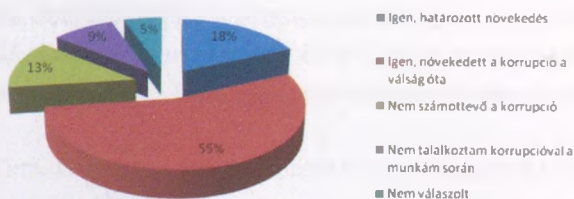
A megkérdezettek 76%-a már találkozott az építőipari korrupcióval a munkája során és mindösszesen 24%-a nem érzékelt visszaéléseket a magyar építőiparban.

2. Véleménye szerint az építőipari korrupció mikor ütötte fel a fejét hazánkban?

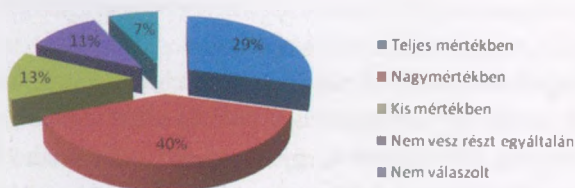
A megkérdezettek 31%-a szerint a korrupció 2002-től. A második legnagyobb voksot az európai Unióhoz való csatlakozásunk kapta, amely révén közel 8000 milliárd forint vált lehívhatóvá a felzárkóztatási alap révén. A megkérdezettek 18%-a 2002 előtt feltételezi a korrupció elterjedését, 13%-uk a válságból eredezteti, 9%-uk nem tudja és mindösszesen 1% vallja úgy, hogy a visszaélések a honfoglalásunktól léteznek, azaz 896-tól.

3. Véleménye szerint a válság tovább mélyítette a korrupció terjedését?

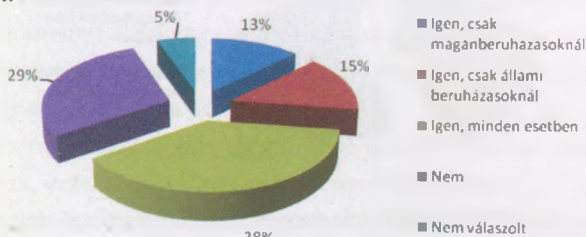
A 2008-as válság kirobbanása a kérdezettek több mint a fele szerint a korrupciót növelte, 18%-uk szerint határozott növekedés volt észlelhető és a maradék 27%-uk pedig nem számottevő, nem válaszolt valamint nem találkozott visszaélésekkel.

4. Véleménye szerint a politika milyen mértékben veszi ki a részét a korrupció fenntartásában?

A vélemények szerint 69%-ban a politika teljesen (29%) valamint nagymértékben (40%) vesz részt a korrupció fenntartásában, 13% szerint csak kis mértékben vesz részt, és 7%-ék nem válaszolt valamint 11% szerint a politika korrupciómentes.

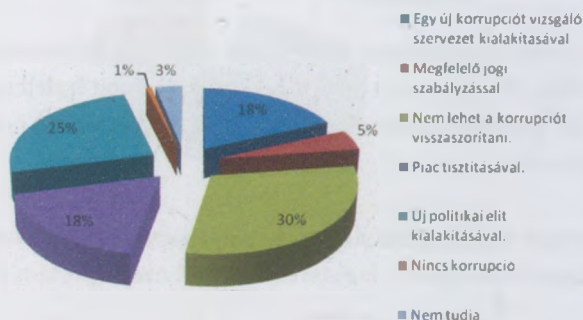
5. Ön elfogadna olyan munkát, amelynél kenőpénzt kell visszafizetnie a megrendelőnek?

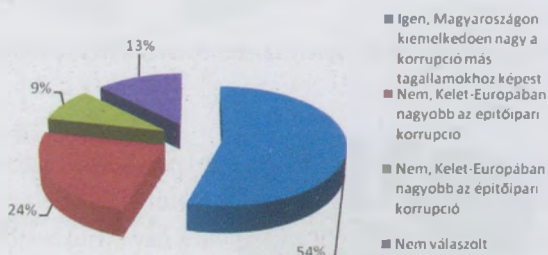
A válaszadók 38%-a minden esetben, azaz magán és állami beruházásoknál is hajlandó lenne kenőpénzt visszafizetni a megrendelőnek, míg 13%-uk magánberuházásoknál addig 15%-uk állami beruházásoknál választaná ezt az utat. 29%-uk nem élne ezzel a lehetőséggel.

6. Ön szerint a korrupciót milyen módon lehetne visszaszorítani?

A megkérdezettek 30%-a vélekedik úgy, hogy nem lehet visszaszorítani a korrupciót. 25%-uk szerint egy új megtisztított politika sokat segítené a korrupció elleni küzdelemben, 18%-uk szerint, egy korrupció elleni szervezet létrehozása valamint a piac tisztításával lehetne a visszaélések ellen tenni. Mindösszesen 5%-uk vélekedik úgy, hogy a jogi szabályozás segíthet a visszaszorításban.

7. Véleménye szerint Magyarországon nagyobb a korrupció aránya, mint más országokban?

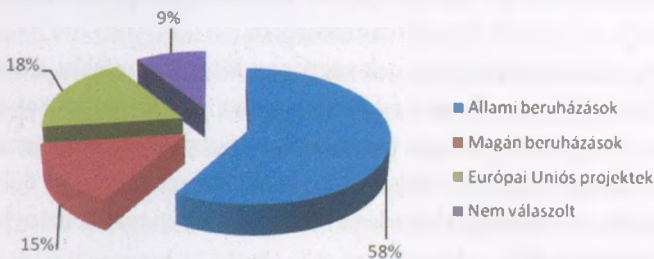

A megkérdezettek több mint a fele szerint Magyarországon nagyobb a korrupció aránya, mint Kelet – vagy Nyugat-Európában. 24%-uk vélekedik úgy,

hogy Kelet Európában nagyobb a visszaélések aránya és 9%-uk úgy véli, hogy Nyugat Európában nagyobb a korrupció. 13%-uk nem válaszolt a kérdésre.

8. Ön szerint milyen beruházásoknál nagyobb a korrupció esélye?

A megkérdezettek közel 58%-a szerint Magyarországon az állami beruházásoknál a legmagasabb a visszaélések aránya, 15%-a a magánberuházásoknál valamint 18% az EU-s beruházásokat tartja korrupció melegágyának. 9% nem válaszolt.

Korrupciós hálózatok és tapasztalatok:

A mélyinterjúban kitöltött kérdőíveknek több esetben felmerült a korrupciós hálózatok hazai helyzete. Ebből kiderül, hogy a szakemberek hogyan és hol látják a korrupciós gócpontokat, illetve milyen visszaélések jellemzőek a hazai szektorban. A mélyinterjúban hangzott tapasztalatokat felsorolva részletezem szétválasztva a magán és az állami szektort.

Magánszektor:

- A munkákat legtöbbször a már megnyert kivitelezőcégnél befolyással bíró létesítményfelelős vagy a fővállalkozó kiválasztásában illetékes személy, bizonyos összeg fejében információkat szolgáltat ki a cégek által leadott árajánlatok összegéről.
- Bizonyos munkákat a már meghatározott körbe tartozó vállalkozások kivitelezik, ezzel is csökkentve a versenyszféra fairségét.
- A kivitelezőcég alkalmazottjai között vannak, akik saját céget alapítanak, és ezekkel a vállalkozásokkal indulnak a tendereken, ahol szintén bizo-

nyos összegeket (20-30%-ot) megtartva tovább adják a munkákat olyan cégeknek, akik amúgy is kivitelezték volna a projektet.

- Nyereséget kimenekítik offsor cégeken keresztül különböző országokba.
- Sokszor fordul elő, hogy hatósági engedélyek vagy önkormányzati engedélyek kikérésénél is már különböző ellenszolgáltatásokat részesítenek előnyben a gyorsabb ügyintézés érdekében.
- Felszámolásra került óriáscégek vagyonait kimentik mielőtt a felszámolás elkezdődik vagy éppen a felszámolás alatt is ez történik. Sok esetben maga a felszámoló is benne van nyakig a vagyon kimentésében, hiszen bizonyos összeg fejében elfogadja az általában nem törvényes dokumentumokat a vagyontárgyak eladásáról illetve a készpénzállományban történt változásokról.
- Kis- és középvállalkozásoknál, ahol a készpénzállomány illetve az éves eredményt próbálják csökkenteni az úgynevezett fiktív számla vásárlással. Ezekben az esetekben természetesen nem törénik tényleges munkavégzés, de ugyanakkor csökkenti az adózás előtti eredményt és ha a kifizetés készpénzzel történik, akkor már a vállalkozásból elviekben törvényesen kerül kifizetésre, de gyakorlatban azonban ez az összeg a feketegazdaságot növeli, ami után nem történik adózás.

Állami szektor:

Az állami szektort két részre bontanám, az egyik a tényleges 100%-os állami megrendelésre készült projekt, illetve az Eu-s felzárkóztatási alap által finanszírozott projektek.

Állami projektek:

Jelenleg hazánkban kismértékben jellemző a teljes állami projektekre a visszaélés, mivel Magyarországon nagymértékben visszaszorult az Eu-s pénzek nélküli beruházás mértéke. Ennek kizárólag egy oka van, az az, hogy Magyarország nem rendelkezik saját felhasználható forrásokkal melyet ezekre fordíthatna.

- Itt inkább az önkormányzati, hatósági korrupció a jellemző:
  - Építési engedélyek kiadása, amely nem felel meg a szabályoknak.
  - Egy város vagy falu köztisztületének befolyásolása az adott projekttel kapcsolatban.

Európai Unió projektjeinél:

Hazánkban mintegy 8000 milliárd Ft lehívható összeg áll rendelkezésre, hogy azokat különböző szektorokban fejlesztésekre fordítsuk. Az építőiparban így ebből kifolyólag szinte majdnem minden egyes projektnél korrupciós gyanús tevékenység tapasztalható. Minél nagyobb a projekt összege, annál komolyabb visszaéléseket lehet tapasztalni.

Az Eu-s projekteknel többször előfordult, hogy a kivitelező cég és az alvállalkozó közé egy olyan lebonyolító céget helyeztek el, aki az elején még fizetgeti az alvállalkozói számlákat, amely nagyságrendileg a munka 3-4 hónapjától várható kifizetéseket jelenti, azonban a munka végéhez közeledve elmaradnak a kifizetések és az ott felhalmozott összegeket, amely az utolsó 2-3 teljesítést illetve a végén lévő + 5%-ot is tartalmazó összeggel lelép. A kivitelező cég dokumentumokkal bizonyítja, hogy ő kifizette így ezzel elhárította a felelőséget, melyel természetesen az elejétől tisztában volt, sőt egyes esetben maga is partner ebben a üzletben.

Az Eu-s projekteknel már viszonylag egész magas szinten elkezdődnek a visszaélések. Általában egyes politikai körök nagyobb magyar vállalkozások érdekköreibe tartoznak, így nem feltétlen a tender elnyerése a legnagyobb cél, hanem a tenderért kapható összeg növelése. Így a kérdőívet kitöltöttek szerint nem egyszer előfordul, hogy olyan cégek is beadnak pályázatot, akik nem szándékoznak ténylegesen kivitelezni, csupán a kivitelezési összeg emelkedése céljából vesznek részt a tenderen.

Következtetés

Az eddigieket összegezve a magyar építőipar súlyos válságban van, ami nemcsak a 2008-as pénzügyi és gazdasági válság hatásának tudható be, hanem különböző másból eredeztethető hatások is részt vesznek a szektor drasztikus hanyatlásában.

A külföldi tőke kivonulása a hazai magánbefektetések eltűnése, az állami beruházások befagyasztása, valamint a fizetési morál negatív változásának is szerepe van a szektor tönkremenetelében.

Az előbb felsorolt tényezők segítettek hozzá, hogy a magyar építőipari-ban kialakult korrupció még tovább súlyosbítsa a jelenlegi helyzetet.

A korrupció megjelenése valószínűsíthetően már a rendszerváltás után beszivárgott a szektorba, s azóta csak tovább romlott a visszaélések aránya, hogy a 1990-es évektől kezdődően a külföldi tőke beáramlott, amely a hazai építőipar termelési volumen emelkedéséhez vezetett.

A 2004-es európai Unió csatlakozásunk pedig további 8000 milliárd felzárkóztatási támogatáshoz jutatott minket, és ezáltal, az építőipari korrupció megjelent az állami hivatalokban és szervezetekben, itt utalhatunk az engedélyezésekkel kapcsolatos visszaélésekre, vagy éppen a pályázati rendszer által nyújtott korrupció helyzetére.

A felmérés szerint a korrupció megoldásában nem elég a jogszabályokat biztosítani a szektor számára, hanem a további intézkedésre is szükség van, hogy egy hosszútávú és minőségi változás álljon be a magyar építőiparban.